

Liturgiesuggesties Indonesië

Handreikingen om een dienst te organiseren rond actieland Indonesië

Indonesië centraal

Jullie gemeente steunt een of meerdere projecten in Indonesië. Zo kan de kerk daar diaconaal werk doen, wat zonder deze bijdrage niet mogelijk zou zijn. En zo helpen we elkaar om samen kerk in actie te zijn, hier en in Indonesië. Naast dit diaconale werk zijn we als kerken ook verbonden door wat we geloven en hoe we dat vieren. Denk bijvoorbeeld aan het Onze Vader, dat door christenen wereldwijd elke zondag wordt uitgesproken. Of aan het aansteken van een kaars als teken van Gods aanwezigheid, een symbool dat overal wordt herkend. In een kerkdienst waarin Indonesië centraal staat, kunnen deze elementen een plek krijgen. In deze handreiking vind je ideeën om zo'n dienst te organiseren. Ze zijn bedoeld als losse ideeën om zelf een dienst mee vorm te geven, die past in jullie context.

Liturgische onderdelen

Aansteken kaars

In het startpakket van Indonesië zit een filmpje waarin een kaars wordt aangestoken. Gebruik dit filmpje bijvoorbeeld aan het begin van de dienst. Vraag een moment stilte en benoem dat we vandaag in verbondenheid met de kerk in Indonesië het licht van Christus ontsteken, daar en hier. Nadat het filmpje is afgelopen kun je zelf een kaars aansteken. Zo laat je vanaf het begin van de dienst de verbondenheid zien met de kerk in Indonesië.

Introductie thema

Deze dienst is een andere dan anders. Neem mensen mee in het thema van de dienst door een korte introductie, zodat ze weten wat er zal komen. Waarschijnlijk zijn de meeste mensen al op de hoogte via nieuwsbrief of kerkblad, maar het is voor iedereen prettig te weten waar deze dienst over gaat. In het actielandenpakket zit een introductiefilm over Indonesië. Heb je dit filmpje niet kort geleden laten zien, dan zou je dit goed kunnen gebruiken bij de introductie.

Liederen aan het begin van de dienst

Er zijn mooie Indonesische liederen die je aan het begin van de dienst kunt gebruiken. Als welkom of als kyrie.

kerk in actie

Liederen aan het begin van de dienst

Er zijn mooie Indonesische liederen die je aan het begin van de dienst kunt gebruiken.
Als welkom of als kyrie.

Kyrie Eleison

Indonesië

Kyri - e, e - lei - son, Chris - te, e -
Tuhan, ka - sih - an - i, Kristus, ka - sih -

le - i - son, Kyri - e, e - le - i - son.
an - i, Tuhan, ka - sih - an - i ka - mi.

Drum

Melodie: Christian I. Tamaela, gebaseerd op een Molukse melodie

Het in de muziek voorkomende verbindingsstreepje beduidt dat men van de noot ervoor naar de daaropvolgende noot moet glijden.

Uit: *Hoop van alle volken*, 4

Loof de Heer

18 Puji Tuhan (Loof de Heer)

Indonesië

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of three systems of staves. The first system includes a vocal line (treble clef), a bass line (bass clef), and a drum line (labeled 'Drum'). The second system continues the vocal and bass lines. The third system continues the drum line. The lyrics are: 'Pu - ji Tu - Hale - lu - ya Pu - ji Tu - han. Pu - ji Tu - han. Hale - lu - ya, Hale - lu - ya Pu - ji Tu - han.' A 'Nummering' box is present in the drum line of the first system.

Muziek: Christian I. Tamaela

Uit: *Hoop van alle volken*, 18

kerk in actie

Zingen

In de kerken in Indonesië wordt veel gezongen. Hieronder vind je een aantal suggesties voor liederen die je in de dienst kunt gebruiken.

Hoor de murai, hij zingt

Indonesië

1 Hoor, de murai, hij zingt, zan - - ger van de nacht,
Bu - rung Murai te - lah ber - - nya - nyi riang

hoor zijn 'koedó' dat klinkt, vóór - - klank van de dag.
Tan - da - ma - lam a - kan di - - gan - ti siang

Zo zingt een vo - gel zacht, dit stíl - le uur,
Ya Tu - han Al - lah, Ra - ja Se - mes - ta,

voor wie de dag ver - wacht: dat nacht niet duurt.
pa - da - Mu sa - ja ka - mi ber - se - rah.

! Nu, bij die zachte klank, denk ik aan Wie ging,
Die, Lam ten offerbank, aan het kruishout hing,
Die daar de zonde liet, óns leven gaf,
Die daar genade vond - over het graf.

Fajar terang terbit mengusir malam
dan kegelapan dosa pun terbenam.
Kristus, Tuhan, Fajar Kebangkitan,
sudah mengalahkan kematian.

! Zo, door een zacht gezang, in dit schemertij,
zo word ik zonder dwang uit de nacht geleid -
zo mag ik met Hem gaan, gá ik met Hem!
Hoe heb ik Hem verstaan? Eén vogelstem...

Kami terbangun dari tidur pulas
dan menikmati kasih tak terbalas.
Ya Tuhan, Mentari Kebenaran,
anug'rahkan kami pengharapan.

Oorspronkelijke titel: "koedó-koedó".

Het lied komt uit de streek Nimboran-Kemtuk-Gresi 50 tot 90 kilometer ten oosten van Jayapura, de hoofdstad van Irian Jaya, het voormalige Nieuw-Guinea. Het werd gemaakt op de roep van de "murai-vogel". Deze vogel ziet er uit als een ekster, met een zwart-wit kleed en heldere snavel. Hij roept op de "stille" uren, bij zonsopgang, bij zonsondergang en op het middaguur. Hij wordt daarom verbonden met de zon en de zon symboliseert de mannelijke scheppergod. Deze God heeft ook een verbinding met de voorouders. Vanwege zijn zwart-witte kleed wordt de murai ook wel met de voorouders geassocieerd. Hij is de boodschapper van "de overkant", de geesten. De Theologische Hogeschool in Abepura koos deze vogel dan ook als haar symbool. Als je zijn roep hoort in het bos word je weemoedig: je denkt terug aan een overleden familielid. Belangrijke rouwliederen in dezelfde streek gaan daarom ook terug op de roep van deze vogel. Oorspronkelijk werd het lied Koedó bij bepaalde gelegenheden 's morgens vroeg gezongen door het clanhoofd, om zo een zegen af te smeken over zijn volk. Het had geen tekst: het clanhoofd verbeeldt de murai-vogel: hij zingt alleen "Koedó" (de roep van de vogel).

Uit: *Hoop van alle volken*, 66

Kita masoek roemah - We komen in zijn huis

Kita masoek roemah-Nja, berkoempoel menjembah
kepada-Nja (2x)

Kita masoek roemah-Nja, berkoempoel menjembah
kepada Kristoes

Menjembah Kristoes Toehan

Loepakanlah dirimoe, arahkan hatimoe
kepada-Nja (2x)

Loepakanlah dirimoe, arahkan hatimoe
kepada Kristoes

Menjembah Kristoes Toehan

Moeliakan namaNja dan angkat tanganmoe kepada-Nja (2x)

Moeliakan namaNja dan angkat tanganmoe kepada Kristoes

Menjembah Kristoes Toehan

Muziek

5 $E\flat$ $A\flat/B\flat$ $E\flat$
we have come in to His house and gathered in His name to

9 $Gm/B\flat$ $B\flat^7$ Fm^7 $B\flat^7/F$ Fm^7 $B\flat$ $B\flat^7/$
wor ship Him... we have come in to His house and gathered in His name to

13 $A\flat/E\flat$ $E\flat$ $B\flat^7/F$ $E\flat^7sus$ $E\flat^7$ $E\flat^7sus$ $E\flat^5$ $E\flat^7$
wor ship Him... we have come in to His house and gathered in His name to

17 $A\flat$ $A\flat m^5$ $E\flat/B\flat$ $B\flat^7$ $E\flat/B\flat$ $B\flat^7$ $E\flat$
wor ship Christ the Lord worship Him Christ the Lord... let's for

kerk in actie

Vertaling

We komen in Zijn huis en zijn samen om hem te prijzen
We komen in Zijn huis en zijn samen om hem te prijzen
We komen in Zijn huis en zijn samen om Christus te prijzen
Prijs Hem, Christus de Heer
Dus vergeet jezelf en richt je hart op Hem
Dus vergeet jezelf en richt je hart op Hem
Dus vergeet jezelf en richt je hart op Christus
Prijs Hem, Christus de Heer

Maak Zijn Naam groot en hef je hand op naar Hem
Maak Zijn Naam groot en hef je hand op naar Hem
Maak Zijn Naam groot en hef je hand op naar Christus
Prijs Hem, Christus de Heer

Beluister dit lied

Indonesisch

<https://www.youtube.com/watch?v=tlgvtQfcfp4>
<https://www.youtube.com/watch?v=x7lwoeStCpg>

Engels

<http://www.youtube.com/watch?v=NTKmNn76IK0>
Origineel: We have come into His house, Bruce Ballinger 1976, vertaling Yamuger 1998

kerk in actie

O Lord God, set my feet on my way

Moderato ♩ = 88

Oh Tu - han pim - pin lah lang - kah - ku, ku - tak bra - ni ja - lan sen - di - ri,
O Lord God set my feet on my way, I'd be fool - ish to jour - ney a - lone;
O Gott zeig und weis mir den Weg, denn al - lei - ne find' ich ihn nicht;
O Sei - gneur, viens m'ai - der à mar - cher, car sans toi, je n'ai pas de che - min;
Pon mis pies en tu sen - da, Se - ñor, si a so - las in - ten - to se - guir.

ser - ta - mu i - tu - lah do - a - ku, a - jar - ku me - ren - dah - kan di - ri,
stay be - side me for - ev - er I pray, keep my hand hum - bly held in your own.
bit - te blei - be für im - mer bei mir und hal - te mich in dei - ner Hand.
res - te donc en - core à mes cô - tés, que ma main soit tou - jours dans - ta main.
A mi la - do tu siem - pre es - ta - rás, to - ma, oh Dios, tu mi ma - no has - ta el fin.

me - nu - rut fir - man mu tiap ha - ri, ja - di - kan pe - li - ta da - lam g'lap, men -
With your teach - ing my guide ev - ery day, I can hold out a torch in the dark at -
Führst du mich Tag für Tag durch dein Licht, kann ich selbst Fak - kel sein für die, die
Pour pou - voir cha - que jour me gui - der. Dans la nuit, ton flam - beau, je le tiens, que
Ca - da dí - a mi guí - a se - rás, yo en la no - che u - na an - tor - cha al - za - ré, y

ca - ri dom - ba yang se - sat, i - tu - lah ke - rin - du - an ji - wa - ku.
tract - ing all those who have strayed, then I hope they will join me on your path.
sich ver - irrt und ver - rannt, so dass wir ver - eint dei - ne Pfa - de gehn.
ceux qui se sont é - ga - rés, a - vec moi a - van - cent sur ton che - min.
guian - do a tu pue - blo a la luz, en tu sen - da an - da - re - mos con fe.

Original Indonesian and English © 1990, Christian Conference of Asia. All rights reserved.

Uit: *Hoop van alle volken*, 88

Meer liederen

Kijk voor meer liederen ook in de de bundel 'Sound the bamboo', bijvoorbeeld de liederen Praise the Lord (104) en Amin, Haleluya! (105).

Tekstlezing en thema

De kerk in Indonesië is een dienende kerk, die er probeert te zijn in een context van armoede en spanning en daar probeert te delen van wat ze heeft gekregen. Hier kun je bij de tekstlezing en de verwerking goed bij aansluiten. Een paar suggesties:

- Johannes 6:1-15 - Een bekend verhaal waarmee je in deze dienst goed de boodschap kunt onderstrepen dat het uiteindelijk niet alleen gaat om de hoeveelheid van ons dienen, maar dát we dienen en God dat wil zegenen. Zo verdwijnt de kramp dat er iets opgelost moet worden en wordt dienen veel meer een geestelijke houding waarmee je in de wereld wil staan: een dienende kerk, hier en in Indonesië.
- Handelingen 2:41-47 - Een gedeelte over het leven van de eerste gemeente, dat ook iets vertelt over de indruk die deze gemeente maakt in haar omgeving en erop gericht is te delen van wat ze heeft ontvangen.
- Mattheüs 5:13-16 - Dit gedeelte kun je eventueel aanvullen met vers 1-15. Centraal staat de gedachte dat je wat je hebt ontvangen, niet voor jezelf houdt, maar deelt met anderen om je heen. Je bent geroepen om zout te zijn, een samenleving op smaak te brengen en om door wat je doet (je goede daden) iets van God zelf te laten zien.

Verwerken

Het is mooi om in deze dienst als gemeentelid ook iets te kunnen doen voor Indonesië:

- Bestem de collecte voor het project dat jullie als gemeente steunen. Laat vooraf het collectefilmpje zien en kondig het met een warme aanbeveling aan. Het filmpje vind je in het actielandenpakket dat je hebt ontvangen.
- Leg vooraf aan de dienst een boek neer of post-its waar mensen hun gebedspunten voor Indonesië op kunnen schrijven. Neem deze punten mee in de gebeden. Laat de gebeden bijvoorbeeld door een paar gemeenteleden doen.
- Laat als teken van verbondenheid gemeenteleden een kaarsje aansteken voor hun medegelovigen in Indonesië. Je zou dit bijvoorbeeld voor de gebeden kunnen doen en na het aansteken van de kaarsjes vanzelf over kunnen gaan naar de gebeden. Zing tijdens het aansteken bijvoorbeeld het Taizélied 'Jesus U bent het Licht in ons leven'.

Gebeden

Als onderdeel van de gebeden kun je dus kaarsjes en gebedspunten gebruiken. Als teken van verbondenheid kun je de gebeden afsluiten met het Onze Vader filmpje. Je vindt het filmpje in het startpakket. Zo bid je niet alleen voor de kerk en christenen in Indonesië, maar ook met hen. In de gebeden kun je eventueel gebruik maken van onderstaande gebeden uit de wereldkerk::

Gebed 1

Goede God, U die de bron bent voor ons voor elkaar bestaan
Niemand kan iets aan een broeder of zuster geven
Als wij niet in de eerste plaats aan u behoren.
Geef ons dat wij door uw Geest met elkaar verbonden zijn
Zodat de Geest ons transformeert in een nieuwe mensheid,
Vrij en verenigd in uw liefde.

Uit: *In God's Hands*. Common Prayer for the World. World Council of Churches

Gebed 2 - Gebed voor goed nabuurschap

We bidden om uw genade en geduld dat wij onze burenen liefhebben als onszelf.
Geef dat we hen werkelijk willen leren kennen zonder vooroordeel.
We bidden om genade dat we hen vergeven als ze ons bezeren.
Help ons hun vijandigheid naar ons te laten verdwijnen met uw liefde,
dat we onze medemenselijkheid nooit uit het oog verliezen.

O Heer onze God, geef ons de nederigheid om hen te accepteren en te respecteren.
Help ons om ons in te zetten voor het welzijn van onze burenen.
Maak dat we u zien in onze burenen.
Geef dat we zullen spreken voor onze burenen zonder stem.

O Heer, laat ons in vrede leven met onze burenen.
Bevrijd ons van gedachten om onze burenen kwaad te willen doen.
Geef dat we samen met onze burenen ons milieu beschermen.
Heer, inspireer ons om met hen samen te werken om onze buurt veilig te houden.
Leg het ons als burenen in onze harten om te streven naar vrede.
Bevrijd ons van racisme en intolerantie, maak ons vredebrengers.
Help ons om bruggen te bouwen naar onze burenen en geen muren.

Geef ons nederigheid om te leren van onze burenen
en vanwege uw genade om gastvrij te zijn.
Help ons om geen valse getuigenis af te leggen tegen onze burenen.
Geef dat we naar onze burenen moedig durven getuigen van ons geloof.
Amen

Gebed 3 - Gebed om de gave van naastenliefde

Onze liefhebbende Vader, God, geef ons de gave om lief te hebben.
Geef ons de kracht om onbaatzuchtig van onze burenen te houden.
Help ons van hen te houden, zoals u van ons houdt.
U bent de bron van alle ware liefde.

Het gedrag van onze burenen schrikt ons soms af.
Maar uw sterke liefde kan ons helpen onze haat te overwinnen.
Schenk ons uw onvoorwaardelijke liefde.
U laat uw regen vallen op mensen die goed doen maar ook op mensen die kwaad doen.
Uw liefde doet goed, niet omdat mensen dat verdienen.

Heer, verbreedt onze horizon om te zien wie onze buren, onze naasten, zijn.
Bevrijd ons van egoïsme als we hen ontmoeten.
Help ons om onze vooroordelen opzij te zetten en een helpende hand uit te reiken.
Laat ons de Barmhartige Samaritaan zijn.
Geef ons de moed om er te zijn voor onze naasten in nood.
Help ons om hen lief te hebben zonder op de kosten te letten.
Met uw liefde, o God, kunnen we alles doen om onze naasten te helpen.
Help ons om niet de andere kant op te kijken,
maar bereid te zijn om onze mouwen op te stropen.

God van pure liefde, u houdt zoveel van ons
dat u ons uw enige Zoon Jezus gaf om ons te redden.
Laat uw voorbeeld ons uitdagen om ook naar onze naasten uit te reiken.
In onze gebroken wereld bestaat zoveel onechte liefde.
Bekleed ons met uw grenzeloze liefde, zodat we goede naasten kunnen zijn.
Amen

Gedicht

Een gedicht kan helpen om wat je wilt zeggen met andere taal te beschrijven.
Hieronder twee teksten.

Ik geloof in God die liefde is

Ik geloof in God die liefde is
en die de aarde heeft toevertrouwd aan alle mensen.

Ik geloof in Jezus Christus
die gekomen is om ons heel te maken
en ons te bevrijden van alle onderdrukking.

Ik geloof in de Geest van God
die werkt in en door allen die zich toekeren naar de waarheid.

Ik geloof in de gemeenschap van gelovigen
die geroepen is tot dienst aan alle mensen.
Ik geloof in de belofte van God
dat Hij uiteindelijk zal vernietigen
de macht van de zonde in ons allen
en dat Hij op zal richten
het rijk van gerechtigheid en vrede
voor de hele mensheid.

Uit: *Bron van leven*, p.17

In de diepte van de stilte

In de diepte van de stilte zijn woorden overbodig en is taal niet nodig.
In de diepte van de stilte ben ik geroepen te luisteren....
te luisteren naar jouw hartslag,
te luisteren naar het waaien van de wind,
de beweging van de Heilige Geest.
Wees stil - zei de Heer en weet dit: Ik ben God.

Luister naar de kreten van de stemlozen.
Luister naar het gekerm van de hongerigen.
Luister naar het lijden van de landlozen.
Luister naar het gezucht van de onderdrukten
en naar het lachen van de kinderen.

Dit is de ware gemeenschap;
het luisteren naar de mensen
het leven met de mensen
het sterven voor de mensen.

Uit: *Bron van Leven*, p.33

Zegen

Betrek in de zegen ook de kerk in Indonesië, bijvoorbeeld door te benoemen dat de gemeente de zegen ontvangt van de God van de kerk hier en in Indonesië. Met lied 423 uit het Liedboek, zou je de dienst kunnen afsluiten met het oog op de wereldwijde kerk.

Nu wij uiteengaan vragen wij God:
ga met uw licht voor ons uit!
Nu wij uiteengaan wens ik jou toe:
ga met God! Vaya con Dios en à Dieu!

Voor wie ons lief zijn vragen wij God:
ga met uw licht vóór hen uit!
Al onze vrienden wensen wij vrede:
ga met God! Vaya con Dios en à Dieu!

Voor alle mensen op onze weg:
vrede en goeds in elk huis!
Voor al wie kwamen onder dit dak:
ga met God! Vaya con Dios en à Dieu!